

Ellex[®]
Valiunas

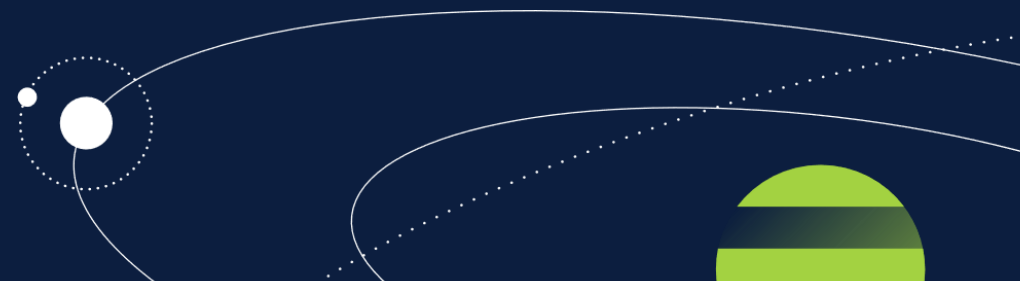
| 30 years

Savaitinis naujienlaiškis Viešieji pirkimai

2022 m. gruodžio 5-29 d.
49-51 metų savaitė

Turinys

1. Mėnesio komentaras
2. Teisės aktų pakeitimai
3. Institucijų aktualijos
4. Teismų praktika

Mėnesio komentaras

Štai ir baigėsi metai. Tradiciškai metų pabaiga daugeliui būna pati darbingiausia. Taip mūsų savaitės naujienų apžvalga tapo mėnesio apžvalga. Tačiau sausio mėnesį grįžtame į įprastą ritmą ir pateiksime Jums savaitines naujienų apžvalgas.

O kalbant apie gruodžio mėnesio aktualijas, tikrai yra ką pasakyti.

Didžiausia naujiena teisėkūros srityje – gruodžio 13 dieną Seimo priimtas viešuosius pirkimus reglamentuojančių įstatymų pakeitimo paketas, kuris įsigaliojo 2023 m. sausio 1 d. Jį išsamiau aptarsime atskirame leidinyje ir renginyje. Ne mažiau svarbūs yra pakeistas Aplinkos ministro įsakymas dėl žaliųjų pirkimų kriterijų ir VPT direktoriaus įsakymai, kuriais patvirtinama nauja Mažos vertės pirkimų aprašo redakcija, pakeitimai susiję su kainodaros taisyklėmis.

Institucijų naujienose bene įdomiausia žinia, - VPT patvirtintas ir rekomenduojamas naudotis Tiekėjų etikos kodeksas, kuriuo tiekėjai iš esmės yra skatinami diegti ESG politikas savo veikloje. Kol kas kodeksas rekomenduojamas, tačiau ilgainiui kodekso nuostatos gali tapti privalomomis.

Dr. Karolis Kačerauskas

„Ellex Valiūnas“ partneris, Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktikos vadovas

[Kontaktai](#)

Mėnesio komentaras

Teismų praktikoje, - visa paletė sprendimų. Bene įdomiausias sprendimas, - LAT paaiškinimas dėl teisės užsiimti atitinkama veikla patikrinimo. LAT išaiškino, kad teisės aktams numatant tam tikros veiklos licencijavimą, licencijos turėjimas *privalo* būti įvertintas vertinant tiekėjų kvalifikaciją.

Apeliaciniame teisme stebime nesėkmingą bandymą ginčyti pirkimų dokumentuose užfiksuotą maksimalią pirkimui skiriamą lėšų sumą. Tiekėjai bando pasinaudoti 2022-05-26 LAT sukurtu precedentu, tačiau Apeliacinis teismas siunčia žinią, kad pirkimo sąlygų nuginkijamas šiuo pagrindu turėtų būti siejamas su ganėtinai išimtinėmis situacijomis.

Kitoje byloje teismai pasisakė dėl tiekėjų galimybės sustabdyti savo prievolių vykdymą situacijoje kai tiekėjas ir užsakovas diskutuoja dėl sutartyje numatytų kainų padidinimo. Teismas atkreipė dėmesį, kad vykstančios diskusijos ar net bandymas pakeisti sutartis teismine tvarka nesuteikia teisės stabdyti prievolių vykdymo.

Tuo tarpu ESTT priminė, kad viešųjų pirkimų teisėje negalimas reguliavimas, kuris automatiškai draustų keliems tarpusavyje susijusiems subjektams teikti pasiūlymus pirkime.

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

1. Viešuosius pirkimus reglamentuojančių įstatymų paketas

2022-12-13 dieną Seimas patvirtino viešuosius pirkimus reglamentuojančių įstatymų pakeitimus, kurie įsigalios nuo 2023-01-01. Dėl didelės apimties, įstatymų pakeitimus apžvelgsime sausio mėnesį atskiru leidiniu ir kartu pakviesime *#Ellex Viešųjų pirkimų akademijos narius* į susitikimą įsigaliojusiems pakeitimams aptarti.

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

2. 2011-06-28 Aplinkos ministro įsakymo Nr. D1-508, kuris reglamentuoja „žaliųjų“ pirkimų kriterijus, pakeitimas

2022-12-13 Aplinkos apsaugos ministras patvirtino įsakymo, kuriuo apibrėžiami žaliesiems pirkimams keliami reikalavimai, pakeitimus. Nauji reikalavimai įsigalios nuo 2023-01-01. Tuo pačiu metu įsigalios ir Viešųjų pirkimų įstatyme numatyta pareiga visus (t.y. 100%) pirkimus vykdyti „žaliai“. Aprašas išdėstytas nauja redakcija, tačiau esminiais pasikeitimais galima įvardinti šiuos:

- atnaujinti minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, - kriterijai taikomi 18 produktų grupių;
- aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimų taikymas „žaliais“ daro tik tokių prekių / paslaugų pirkimus, kuriems nėra nustatyti minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai;
- „žaliuoju“ automatiškai laikomas pirkimas, jeigu perkamas aplinkosauginis ir aplinkai palankus produktas, kuris patenka į orientacinį aplinkosauginių ir aplinkai palankių prekių bei paslaugų sąrašą pagal 2015 m. lapkričio 24 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) [2015/2174](#);
- atsiranda privalomi reikalavimai tiekiamų prekių pakuotėms;
- leidžiama nenustatyti aplinkosauginių reikalavimų paslaugoms, kurių metu nėra sukuriamas materialaus pobūdžio produktas (pvz. atlikėjų paslaugos).

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

3. PROJEKTAS. VPT direktoriaus **įsakymas** dėl pasiūlymų patikslinimo, papildymo ir paaiškinimo taisyklių patvirtinimo

2022-12-15 buvo įregistruotas VPT direktoriaus įsakymas, kuriuo patvirtinamos *rekomendacijos* dėl pasiūlymų patikslinimo, papildymo ir paaiškinimo. Įsakymo nuostatos taikomos pirkimams pradėtiems po 2023-01-01. Analizuojant VPT direktoriaus įsakymo turinį galima pastebėti, kad įsakyme apibendrinamos ir detalizuojamos naujos pasiūlymų tikslinimo taisyklės, kurias Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pradėjo formuoti 2022-06-22 dienos nutartimi „kareiviškų batų“ byloje. Jos neabejotinai sukurs daugiau teisinio aiškumo perkančiosioms organizacijoms ir tiekėjams.

4. PROJEKTAS. VPT direktoriaus **įsakymas** dėl Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo pakeitimo

2022-12-21 buvo įregistruotas VPT direktoriaus įsakymas, kuriuo tvirtinama nauja Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo redakcija. Nauja tvarka turėtų būti taikoma pirkimams pradėtiems po 2023-01-01.

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

4. PROJEKTAS. VPT direktoriaus įsakymas dėl Kainodaros taisyklių nustatymo metodikos pakeitimo

2022-12-16 buvo įregistruotas VPT direktoriaus įsakymas dėl Kainodaros taisyklių nustatymo metodikos pakeitimo. Įsakymo nuostatos taikomos pirkimams pradėtiems po 2023-01-01.

Pagal naują įsakymą pirkimų vykdytojai privalės visais atvejais nustatyti sutarties kainos peržiūros sąlygas kai prekių tiekimo, paslaugų teikimo ar darbų atlikimo trukmė kartu su numatytu sutarties pratęsimu yra ilgesnė negu 6 (šeši) mėnesiai. Anksčiau reikalavimas peržiūrėti sutarties kainą tokiu dažnumu galiojo tik sudarant darbų sutartis.

Kainodaros taisyklių nustatymo metodikoje kartu atsiras konkretūs pavyzdžiai, iliustruojantys kaip sutarties kainos peržiūros mechanizmas turėtų būti formuluojamas sutartyse, pateikiami paaiškinimai kaip naudotis Statistikos departamento skelbiamais duomenimis.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS

1. **VPT:** 2022-12-07 papildė **Pirkimų vykdytojų žemėlapi – Švieslentę** nauju – neįvykusių pirkimų – rodikliu. Nuo šiol bus įmanoma realiu laiku stebėti, kokia visų vykdytų pirkimų dalis baigėsi nesėkmingai, t. y., neįvyko, nes procedūros pasibaigė nesudarius sutarties, preliminariosios sutarties ar nesukūrus dinaminės pirkimų sistemos.
2. **VPT:** 2022-12-08 VPT **papildė** savo skelbiamus atvirus duomenis 2015-2022 m. sudarytų sutarčių informacija. Naujas funkcionalumas leidžia patogiau analizuoti sudarytas sutartis pageidaujama pjūviais.
3. **VPT:** 2022-12-15 VPT **įspėjo** perkančiąsias organizacijas apie tai, kad IT pirkimuose dažnai vykdoma ydinga praktika, kuomet pirmiausiai perkamos paslaugos reikalingos pirkimo objektui išsiaiškinti ir apibrėžti, o vėliau – perkamos IT sistemų diegimo paslaugos. Problema pasireiškia tuo, kad vykdant antrąjį pirkimą suteikiamas ypatingai trumpas terminas pasiūlymams pateikti, o pirkimui pasirengti padėjęs subjektas turi įgijęs informacinį pranašumą (disponuoja pirmoje pirkimo dalyje surinkta informacija, kuri nėra prieinama kitiems tiekėjams). VPT atkreipia dėmesį, kad tokia praktika pažeidžia viešųjų pirkimų reikalavimus.
4. **VPT:** 2022-12-19 VPT **pateikė** papildomus paaiškinimus dėl tiekėjų įtraukimo į nepatikimų tiekėjų sąrašą.
5. **VPT:** 2022-12-21 VPT **pristatė** naują CVP IS funkcionalumą, kuris leidžia lengviau importuoti ir redaguoti duomenis apie sudarytas žodines sutartis.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS

- 5. VPT:** 2022-12-22 VPT **atkreipė** dėmesį, kad nuo 2023-01-01 naujai skelbiami pirkimai privalo būti susieti su 2023 m. viešųjų pirkimų planu. Svarbus niuansas yra tas, kad pirkimų planai turi būti tvirtinami iki atitinkamų metų kovo 15 d, t.y. 2023 m. pirkimų planai atsiras tik vėliau metų eigoje. VPT paaiškina kaip toks reikalavimas turės būti įgyvendinamas.
- 6. VPT:** 2022-12-28 **paskelbė** Tiekėjų etikos kodeksą, kurio nuostatas rekomenduoja įtraukti į pirkimo sąlygas, kaip rekomendacines ar tiekėjams privalomas elgesio taisykles. Kodekse apibrėžiamos taisyklės susijusios su tiekėjų socialine atsakomybe, aplinkos apsauga ir verslo etika. Kaip galima nuspėti, Tiekėjų etikos kodekso nuostatos ilgainiui taps daugiau ar mažiau privalomomis, todėl pirkimuose dalyvaujantiems tiekėjams rekomenduojama pradėti diegti kodekse numatytas priemones jau dabar. Juo labiau, kad kodekso nuostatos išreiškia ESG politikos esmę, kurios vis labiau reikalaujama įvairiose situacijose.

TEISMŲ PRAKTIKA

1. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas: neaiškių sutarties sąlygų aiškinimas (UAB „Hidrostatyba“ v AB „LTG Infra“, 2022-12-07)

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (LAT) aiškino teisės normas, reguliuojančias pirkimo kainos tikslinimą, PO viešojo darbų pirkimo sutarties vykdymo metu nusprendus sumažinti perkamų darbų apimtį. Atsakovė PO teigė, kad atsisakytų vykdyti darbų vertę skaičiuoti reikia pagal darbų žiniaraštyje nurodytą įkainį, o ne taikyti ieškovės tiekėjos neįprastai mažos kainos pagrindimo dokumentuose nurodytą darbų vertę.

Pirma, LAT nustatė, kad neatliekamų darbų vertės apskaičiavimo tvarka buvo įtvirtinta ne žiniaraščiuose ar neįprastai mažos kainos pagrindimo dokumentuose, bet Sutarties Konkrečiosiose sąlygose, kurios turi prioritetą pasiūlymo paaiškinimų atžvilgiu. Sutarties Konkrečiosiose sąlygose šalys sulygo, kad neatliekamų darbų kainos, apskaičiuojamos pagal rangovo darbų kiekių žiniaraščiuose nurodytus įkainius.

Antra, LAT pabrėžė, kad teismų praktikoje nuosekliai laikomasi požiūrio, kad neįprastai mažos kainos institutas yra skirtas pačių PO apsaugai, t. y. jų interesui užsitikrinti tinkamą ir sėkmingą viešojo pirkimo sutarties vykdymą. Atitinkamai, tiekėjos teikti neįprastai mažos kainos pagrindimo dokumentai turėjo kitą paskirtį, t. y. ieškovės pajėgumui įvykdyti darbus už žiniaraščiuose nurodytus fiksuotus darbų įkainius pagrįsti, o ne neatliekamų darbų kainos skaičiavimui.

TEISMŲ PRAKTIKA

Trečia, Teismas įvertino, kad PO Sutarties Konkrečiosiose sąlygose buvo aiškiai išreiškusi savo poziciją dėl tiekėjų pateiktų žiniaraščių reikšmės skaičiuojant neatliekamų darbų kainą, tačiau pirkimo sąlygose nebuvo nuostatų, kad darbų kiekis keisis, nebuvo nustatyta darbų kainos perskaičiavimo galimybė vadovaujantis neįprastai mažos kainos pagrindimo dokumentais, PO atsisakius dalies darbų. Teismas darė išvadą, kad pati PO, kuri organizavo pirkimą, neturėjo nuoseklaus ir aiškaus požiūrio į viešojo pirkimo sąlygų turinį. Tokiu atveju taikant *contra preferentem* taisyklę, neaiškių Sutarties sąlygų neigiamų padarinių rizika yra perkeliama sąlygą pasiūliusios ir parengusios šalies nenaudai.

Teismas paaiškino, kad PO valios ir ketinimo, jei jų iš tiesų tokių buvo, dėl pirkimo sąlygos turinio svarba sumenksta, jei ji pirkimo sąlygose juos netinkamai ir nesuprantamai materializuoja. Viešojo pirkimo procedūrų metu tiekėjams išviešinta informacija apie pirkimo objektą ir jos pagrindu suformuluoti pasiūlymai *inter alia* darbų žiniaraščiai, apibrėžia viešojo pirkimo sutarties šalių teises ir pareigas. Jei perkančiosios organizacijos darbų kiekių žiniaraščiams suteikia teisinę reikšmę, dėl kurios tiekėjo subjektinės teisės varžytis sudaryti sutartį gali būti pasunkintos ar likti neįgyvendintos, tai šių dokumentų reikšmė sudarius sutartį negali pasikeisti tiekėjo nenaudai.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

2. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas: jeigu imperatyvios įstatymo nuostatos reikalauja turėti leidimą užsiimti atitinkama veikla, PO privalo tokių leidimų pareikalauti (UAB „AV Investicija“ v Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, 2022-12-07)

Sveikatos apsaugos ministerija vykdė naikintinių vaistų surinkimo iš vaistinių bei jų naikinimo paslaugų pirkimą. Pirkimo sąlygose buvo nurodyta, kad tiekėjas turi turėti *teisę užsiimti veikla*, kuri reikalinga sutarčiai vykdyti. Siekdami įrodyti atitiktį, tiekėjai turėjo pateikti įrodančius dokumentus – (i) leidimą tvarkyti atitinkamas atliekas *arba* (ii) jeigu vaistus planuojama eksportuoti, - laisvos formos deklaraciją, patvirtinančią, kad vaistai bus eksportuoti laikantis teisės aktų ir perduoti asmeniui turinčiam teisę šias atliekas tvarkyti. Pirkimo laimėtojas įrodinėjo teisę užsiimti atitinkama veikla, pateikdamas laisvos formos deklaraciją. Esminis byloje kylantis klausimas, - ar laisvos formos deklaracijos pagrindu PO galėjo pripažinti, kad trečiojo asmens kvalifikacija yra pakankama sutarčiai įvykdyti. Teismas paaiškino kelis aspektus.

Pirma, sprenddamas ginčą teismas pirmiausiai įvertino, kokie teisės verstis atitinkama veikla reikalavimai yra keliami sutarties vykdytojui. Teismas nustatė, kad atliekų *eksportas* yra savarankiška atliekų tvarkymo veiklos kategorija, kuriai reikalinga licencija.

Teismas atkreipė dėmesį, kad PO privalo išsiaiškinti ar tiekėjas yra pajėgus įvykdyti sutartį, o reikalavimai susiję su teise užsiimti atitinkama veikla pirkimo dokumentuose turi būti nustatomi pagal specialiuosius teisės aktus. Atitinkamai, PO privalėjo pareikalauti tiekėjo pateikti dokumentus, patvirtinančius (i) paties tiekėjo teisę eksportuoti atliekas ir (ii) tiekėjo pasitelkto subrangovo teisę utilizuoti atliekas, nepaisant to, kad pirkimo dokumentuose buvo prašoma pateikti tik laisvos formos deklaraciją. Kartu teismas priminė praktiką pagal kurią tiekėjui suteikiama teisė tikslinti pasiūlymą ir pasitelkti naujus subteikėjus tuo atveju, jeigu pirkimo dokumentuose nebuvo nurodyta kokius dokumentus turi pateikti tiekėjai įrodinėdami teisę užsiimti atitinkama veika.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, teismas kartu pastebėjo, kad PO suformuluotas reikalavimas pagal kurį (i) tiekėjai privalėjo pateikti veiklos licencijas planuodami utilizuoti atliekas Lietuvoje ir (ii) laisvos formos deklaraciją tais atvejais, kai tiekėjai atliekų tvarkymą ketino organizuoti pasitelkdami užsienio partnerius pažeidė *lygiateisiškumo* principo reikalavimus. „*PO negali nustatyti tokių pirkimo sąlygų ar jas taikyti tokiu būdu, kad tiekėjų kvalifikacija būtų vertinama pagal skirtingus turinio reikalavimus*“. Teismo vertinimu, toks pažeidimas suteikė ieškovei galimybę kvestionuoti kitų tiekėjų kvalifikacijos įvertinimą ir reikalauti įsitikinti, ar kiti tiekėjai atitinka neišviešintus kvalifikacijos reikalavimus (t.y. turi teisę užsiimti atitinkama veikla), jeigu reikia, - sudarydami galimybę patikslinti duomenis apie kvalifikaciją.

Šių paaiškinimo kontekste teismas pripažino, kad PO įvertino pirkimo laimėtojo kvalifikaciją netinkamai. Kadangi pirkimo sutartis jau buvo sudaryta, teismas nusprendė taikyti PO baudą, kurios dydis siekia 108 000 EUR.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

3. Lietuvos apeliacinis teismas: tiekėjams tenka pareiga įrodyti, kad pirkimo dokumentuose nustatytos maksimalios pasiūlymo kainos ribos yra neteisėtos (*Rimgauda v. Ignitis grupės paslaugų centras, ESO, 2022-12-22*)

Teikėjas *inter alia* ginčijo pirkimo dokumentuose nustatytus maksimalius atliekamų darbų įkainius. Tiekėjo požiūriu, įkainiai yra pernelyg maži ir nesudaro galimybės pateikti pasiūlymo.

Apeliacinis teismas atkreipė dėmesį į 2022-05-26 dienos kasacinio teismo išaiškinimą, kad PO diskrecija spręsti dėl pirkimui skirtų lėšų sumos nėra visiškai neribota. Jeigu ieškovas gali įrodyti, kad nustatant pirkimui skirtą lėšų suma buvo pažeisti viešųjų pirkimų principai ir ieškovės interesai, tokia sąlyga iš *principo* galėtų būti pripažinta neteisėta. Kartu teismas pabrėžė, kad įrodinėjant tokio pobūdžio pažeidimus įrodinėjimo našta tenka ieškovui (tiekėjui): PO nustatyta pirkimui skirta lėšų suma laikoma pagrįsta ir teisėta, kol neįrodoma kitaip.

Teismas sprendė, kad įrodinėjimo pareigos ieškovas nerealizavo ir ieškinį atmetė. Teismo sprendimui įtakos turėjo bent kelios aplinkybės: (i) PO veiksmai, atlikti iki pirkimo paskelbimo siekiant išsiaiškinti perkamų darbų kainas; (ii) sutartyje numatytas kainos peržiūros mechanizmas; (iii) bendra PO pareiga racionaliai panaudoti valstybės (viešąsias) lėšas ir faktas, kad (iv) pirkime pasiūlymus pateikė 5 dalyviai.

Apeliacinio teismo nutartis siunčia aiškią žinutę, - 2022-05-26 dienos kasacinio teismo nutartyje konstatuota galimybė ginčyti maksimalią pirkimui skiriamą lėšų suma pripažįstama tik išimtiniais atvejais.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#)

TEISMŲ PRAKTIKA

4. Lietuvos apeliacinis teismas: CK 6.204 str. įtvirtinta galimybė pakeisti sutartį teismo sprendimu bei atitinkamo ginčo inicijavimas teisme nesuteikia tiekėjui galimybės stabdyti sutarties vykdymo (UAB „Brostos keliai“ v. LAKD, 2022-12-22)

Tiekėjas dalyvavo pirkime dėl apsauginių kelio atitvarų įrengimo ir buvo pripažintas laimėtoju 7 pirkimo dalyse. Sutartys dėl darbų atlikimo buvo sudarytos 2020 m. rugpjūčio mėnesį. 2021 m. rugsėjį gavęs papildomus užsakymus tiekėjas paprašė PO pakeisti sutartyje numatytas kainas / kainų peržiūros mechanizmą, kadangi sutartyje numatytos kainos neatitinka rinkos realijų. PO atsisakius patenkinti tokį prašymą tiekėjas kreipėsi į teismą prašydamas pakeisti sutartį teismo sprendimu. Vykstant ginčui PO pateikti užsakymai nebuvo pradėti vykdyti, todėl PO nutraukė sutartį dėl esminio tiekėjo padaryto pažeidimo ir įtraukė tiekėją į nepatikimų tiekėjų sąrašą. Byloje buvo sprendžiamas klausimas, ar tiekėjas pagrįstai galėjo pareikalauti kainos pakeitimo ir sustabdyti sutarties vykdymą vadovaujantis CK 6.204 str. įtvirtinta esminio sutarties vykdymo suvaržymo doktrina. Šiuo atžvilgiu teismas pateikė kelis aktualius paaiškinimus.

Pirma, teismas pripažino, kad tiekėjas pažeidė sutartyje numatytus užsakymo įvykdymo terminus. Toks pažeidimas suteikė PO teisę nutraukti sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo ir įtraukti tiekėją į nepatikimų tiekėjų sąrašą.

Antra, teismas paaiškino, kad prašymas PO ir vėlesnis kreipimasis į teismą dėl priverstinio sutarties pakeitimo nesuteikė tiekėjui teisės stabdyti sutartinių įsipareigojimų vykdymo. Šiuo atžvilgiu teismas atkreipė dėmesį, kad VPĮ 89 str. nuostatos sudaro pagrindą keisti viešųjų pirkimų būdu sudarytas sutartis, tačiau toks pakeitimas galimas tik šalių susitarimu. Savo ruožtu, CK 6.204 str. nuostatos, kurios reglamentuoja esminį sutarties vykdymo suvaržymą bei galimybę keisti sutarčių nuostatas teismo sprendimu nesuteikia teisės nukentėjusiai šaliai sustabdyti sutarties vykdymo.

TEISMŲ PRAKTIKA

Trečia, teismas nesutiko ir su tuo, kad tiekėjas konkrečioje situacijoje turėjo teisę reikalauti sutarties pakeitimo remiantis CK 6.204 str. įtvirtintu esminio sutarties vykdymo suvaržymo institutu. Šiuo atžvilgiu teismas atkreipė dėmesį į du svarbius aspektus:

- Tiekėjas neįrodė, kad kainų pasikeitimas būtų *iš esmės* pakeitęs šalių prisiimtų prievolių pagal sutartis balansą. Šiuo atžvilgiu teismas vadovavosi statistiniais duomenimis rodančiais, kad statybos darbų kainų pokyčiai buvo 3-5% ribose.
- Dėl pasauliniu mastu vykstančių geopolitinių, epidemiologinių ir ekonominių reiškinių vykstančius kainų pokyčius tiekėjas galėjo prognozuoti. Šiuo atžvilgiu teismas atkreipė dėmesį, kad sutartis buvo sudaryta 2020 m. rugpjūtį, t.y. pradėjus 5 mėnesiams nuo karantino paskelbimo Lietuvoje. Sudarydamas sutartį šiuo metu tiekėjas jau galėjo prognozuoti tiek pandemijos mastą tiek jos ekonominius padarinius. Kartu teismas atkreipė dėmesį, kad tiekėjas negalėjo remtis aplinkybėmis susijusiomis su karu Ukrainoje bei su tuo siejamu kitų LAKD sutarčių pakeitimu, kadangi tiekėjo sutarties sustabdymas ir nutraukimas įvyko iki karo.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

5. Lietuvos apeliacinis teismas: projekto konkurse pateikti pasiūlymai turi atitikti visus techninės specifikacijos reikalavimus, jeigu to reikalauja pirkimo sąlygos (nėra jokios specifikos susijusios su projekto konkursu) (UAB „Aketuri architektai“ v LRT, 2022-12-20)

VšĮ „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ („LRT“) organizavo savo pagrindinės buveinės rekonstrukcijos architektūrinio projekto pirkimą. Laimėtoju buvo paskelbta UAB „Aketuri architektai“. Šio konkurso atžvilgiu VPT nusprendė atlikti patikrinimą, kurio rezultate konstatavo, kad visų tiekėjų pasiūlymai neatitinka pirkimo sąlygų reikalavimų bei įpareigojo LRT nutraukti pirkimo procedūras. LRT reikalavimą įgyvendino atmesdama ieškovės pateiktą pasiūlymą bei nutraukdama pirkimą. Ieškovė su tokiu sprendimu nesutiko bei pareikalavo atnaujinti pirkimo procedūras, gražinti ieškovę į pasiūlymų eilę ir sudaryti pirkimo sutartį. Šio ginčo kontekste Apeliacinis teismas pateikė kelis išaiškinimus:

Pirma, byloje kilo ginčas, ar PO tinkamai motyvavo sprendimą atmesti tiekėjo pretenziją. Šiuo atžvilgiu teismas priminė teisinį standartą, kuris taikomas vertinant PO sprendimo motyvų pakankumą. Motyvų pakanka, jeigu nepaisant savo glaustumo, lakoniškumo ar išsamumo stokos, jie užtikrina *minimalios* informacijos tiekėjui, reikalingos ginant savo galbūt pažeistas teises, pateikimą. Paprastai tariant, motyvų pakanka, jeigu tiekėjas gali suprasti PO sprendimo priežastis ir *prasmingai* realizuoti savo teisę į teisminę gynybą.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, leškovės pateiktas pasiūlymas neatitiko techninės specifikacijos reikalavimų, kurie apibrėžia projektuojamam pastatui keliamus reikalavimus. Leškovė teigė, kad projekto konkursuose pirmiausiai yra siekiama įsigyti architektūrinę idėją ir tik vėliau, - projektavimo paslaugas. Pasak leškovės, tokia konkurso specifika lemia, kad architektūrinė idėja ir neturėtų išpildyti visų techninės specifikacijos reikalavimų. Šiuos argumentus teismas atmetė iš esmės nurodydamas, kad pirkimo sąlygos reikalavo išpildyti visus techninės specifikacijos reikalavimus nenumatant jokių išimčių susijusių su projekto konkurso specifika.

Kiti ginčo aspektai buvo susiję su pasiūlymo atitiktimi konkrečioms techninėms specifikacijos reikalavimams. Teismas konstatavo, kad pasiūlymas netenkina privalomų techninės specifikacijos reikalavimų ir tai, kad pasiūlymo tikslinimas nėra galimas. Atitinkamai, Apeliacinis teismas pripažino PO priimto sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą.

Teismo sprendime nagrinėjamos situacijos specifika siunčia žinutę projekto konkursus organizuojančioms PO. Konkurso sąlygas iš principo galima formuluoti taip, kad dalį techninės specifikacijos reikalavimų turi atitikti projekto konkurso metu vertinama architektūrinė idėja, o kita dalis reikalavimų turi būti išpildyta idėją realizuojant projektavimo darbų atlikimo metu. Tačiau tokios vertinimo taisyklės turi būti konkrečiai aprašytos pirkimo dokumentuose.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

6. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2022-12-08 sprendimas byloje AAS „BTA Baltic Insurance Company“ (C-769/21)

Latvijos Teisingumo ministerija siekė įsigyti draudimo paslaugas. Pirkimo laimėtoja Compensa atsisakė sudaryti sutartį, todėl sutartis turėjo būti sudaryta su antros vietos laimėtoju. Latvijos teisė numato, kad pirmos vietos laimėtojui atsisakius sudaryti sutartį PO turi įsitikinti, kad antros vietos laimėtojas nėra susijęs su asmeniu, kuris sudaryti sutartį atsisakė. Jeigu šie asmenys yra susiję, PO turi pareigą nutraukti pirkimo procedūras.

PO paprašius tokio patvirtinimo, Baltic nurodė, kad Baltic ir Compensa priklauso vienai ūkio subjektų grupei, tačiau pasiūlymus rengė savarankiškai ir tarpusavyje nederino. Paaiškėjus tokiems faktams pirkimas buvo nutrauktas. Netrukus PO paskelbė analogišką pirkimą, tuo demonstruodama, kad jos suinteresuotumas pirkimo objektu nėra išnykęs.

Byloje kilus ginčui dėl pirkimo nutraukimo teisėtumo Latvijos teismas kreipėsi į ESTT prašydamas paaiškinti ar Latvijos teisėje numatytas reikalavimas nutraukti pirkimo procedūras yra suderinama su ES teise?

TEISMŲ PRAKTIKA

ESTT paaiškino, kad Europos Sąjungos teisė pripažįsta PO pakankamai plačią diskreciją dėl pirkimo procedūrų nutraukimo. Kita vertus, pirkimo procedūrų nutraukimas nėra galimas, jeigu pažeidžiami lygiateisiškumo, skaidrumo ar proporcingumo principai.

Teismo vertinimu, Latvijoje galiojančio teisinio reguliavimo tikslas, - apriboti tarpusavyje susijusių asmenų galimybę derinti pirkime teikiamus pasiūlymus. ESTT požiūriu toks reguliavimas gali būti pateisinamas, jeigu valstybės narės pasirinktos priemonės nėra perteklinės siekiamo tikslo atžvilgiu, t.y. yra proporcingos.

Šiame kontekste teismas priminė, ESTT praktiką, kuri pripažįstama susijusių asmenų galimybė dalyvauti pirkimuose, o perkančiosioms organizacijoms suteikia teisę atmesti susijusių asmenų pateiktus pasiūlymus tik tuomet, jeigu yra duomenų leidžiančių manyti, kad asmenų tarpusavio sąsajos lėmė pasiūlymų derinimą.

ESTT požiūriu Latvijoje galiojantis teisinis reguliavimas pažeidžia proporcingumo principo reikalavimus kadangi jis reikalauja *automatiškai* atmesti susijusių asmenų pateiktus pasiūlymus nesuteikiant jokios galimybės įrodyti, kad pasiūlymai buvo rengiami savarankiškai (t.y. pasiūlymų nederinant).

Paprastai tariant, ESTT nurodė, kad nėra galimas toks nacionalinis reguliavimas, kuris reikalautų atmesti susijusių asmenų pateiktus pasiūlymus nevertinant, ar asmenų tarpusavio ryšiai lėmė pirkime pateiktų pasiūlymų derinimą. Toks reguliavimas pažeidžia proporcingumo principo reikalavimus.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą skaitykite [čia](#).

Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktika

Patikimos rekomendacijos visais viešųjų
pirkimų proceso klausimais.

[Susipažinkite su komanda](#)

Plačiau apie „Ellex Valiunas“ – ellex.legal/lt